

Ugalde: "Pedrotxo hau gerra pasatu duten euskaldun guztiek daukate barruan nonbait"

Iñaki Uriarte

Euskaldunon Egunkaria, 1993-12-18: 29.

Martin Ugaldek ondo ezagutu izan ditu 1939an amaitu zen gerrak ekarri zituen ondorioak. Urte luzetan Ameriketara bizi arren, bere azken nobela Euskal Herrian kokatzen du, galtzaileen artean.

EGUNKARIA.– Zorionak lehenengo eta behin. Hainbeste liburu idatzi eta gero zer moduz hartu duzu Txomin Agirre Saria?

MARTIN UGALDE.– Oso ondo. Nik bi eleberri idatzi ditut euskaraz, bat Jaurlaritzak saritutakoa orain dela hiru urte, eta orain hau 'Pedrotxo' gerra aurreko eta gerra ondoko gazte baten bizimodua. Pedrotxo hau gerra pasatu duten euskaldun guztiek daukate barruan nonbait, euskal pertsonaia da, euskal gerraren erantzukizun bat. Txomin Agirre Saria irabazteak eman dit poz handi bat, sariak irabazi izan ditut baina izen handiko saria da hau eta bereziki maite dut.

EGUNKARIA.– Kontatuko zenuke laburki bada ere, zertan den eleberria?

UGALDE.– Pedrotxo, frantsesek esaten duten bezala *Éngelic* bat da, aingeruki bat. Pertsona sinplea, gaztea, gerraondoan aita galtzen du, desagertu egiten zaio, amarekin etortzen da bere herrira. Herrian ez daukate etxerik, ez daukate ezer eta ospitalean jaso dituzte. Han galtzen du ama, eta aita ikusten du nonahi. Ospitalean ezagutzen duen gizon zahar batek lagunduta biltzen dituzte euskal kulturako hiru mailak, eskolatu gabekoen hiru mailak. Bere aitaren ordez ordaindu behar dituen gauzak eta sentitu behar dituen minak, horiek dira nobelaren gauzak.

EGUNKARIA.– Duela gutxi argitaratu duzu zure idazlan guztien bilduma. Nobela hau erronka berria izan da zuretzat?

UGALDE.– Joan den urtean Venezuelara idatzitako ipuinen bilduma, batez ere erderaz idatzitako ipuinen bilduma bat atera nuen eta ondo iruditzen zait lan horiek batera edukitzea gordeta. Falta ziren euskal lanak, batzuk aspaldian Caracasen idatziak, besteak hemen, modu askotako lanak, eta lan horiek AEKk eskatu zizkidan argitaratzea eta ni poztu ninduen asko, lanak hainbeste urtetan idatziak zabaldua ikusi ditut, baina ez nituen etxe batean ikusten. Orduan, lotzen badira edizioan batek sentitzen du bere eskuetan dituela. Horren atzetik lortu dudana saria espero dut ez dela azkena izango. Ni gaztea naiz, 72 urteko gaztea, eta lan egiteko indarra ematen badit Jainkoak uste dut oraindik eutsiko diodala eta jarraituko dudala. Lehen kanpoan erderaz bezala orain hemen euskaraz egin nahi dut eta euskaraz amaitu nahi nuke nire lana.

EGUNKARIA.– Zein proiektu daukazu esku artean, zu ez baizara geldirik egoteko gizona...

UGALDE.– Badut beste eleberri baten asmoa. Nahiko zaila da denbora eskatzen baitu mamitzeko. Bitartean EGUNKARIAk lan handia ematen dit, lana baino gehiago arreta eta kezka. Artikuluak idazten ditut oso maiz.

EGUNKARIA.– Epaimahaikideek esan dute berrikusketa behar duela nobelak. Zein da zure ustea?

UGALDE.– Bai, esan dute bigarren eta hirugarren pertsonan badela ulertzen ez den zerbait, baina uste dut ezetz. Nik askotan erabiltzen dut, erderaz zein euskaraz idatzi ditudan ipuinetan, pertsona batetik beste baterako saltoa, baina hori da jostaera literario bat eta hori da ulertu ez dutena.